

Oświeceniowy Przegląd

Wychodzi trzy razy tygodniowo i to co wtorek, czwartek i sobotę prócz dni świątecznych — Nakładem i drukami A. Prądzynski we Wrzesniu
Odpowiedzialny za część redakcyjną Andrzej Prądzynski we Wrzesniu
Administracja: ulica Poznańska № 6 — Telefonu № 386

Abonament: na pocztę: miesięcznie — 96 zł, kwartalnie 2,88 zł.
wskpedycki: mies. 90 gr, kwart. 2,70 zł — Ogłoszenia: za miejsce i-lm.
i milim. w wys 5 grosze przyjmuje administracja większe dwa dni, mniejsze
do godz. 9 dzień przed ukazaniem się numeru — Telef. № 389

№ 73

Września, czwartek, dnia 1-go lipca 1926 r.

Rok VIII

Nowy Prymas Polski

J. Em. Ks. Dr. Augustyn Hlond.

Stolica świętego Wojciecha, a wraz z nią i Archidiecezja gnieźnieńska oraz cały Kościół katolicki w Polsce, osierocona 13 lutego 1926 r. przez śmierć niedziałającej pamięci J. Em. Ks. Prymasa-Kardynała Dąbora, w krótkim czasie powymagała w murach swych naszego arcybiskupa w osobie Ks. Dr. Hlonda.

Mianowany przez Ojca św. na tajnym konsystorzu 24. VI. r. arcybiskupem metropolitą tak gnieźnieńsko-poznańskim, ks. Dr. Hlond urodził się w 1881 r. w Brzeczowicach koło Myslowic, w województwie śląskim. Studia gimnazjalne i uniwersyteckie odbył w Krakowie, a następnie w Rzymie, gdzie studiował filozofię i teologię na uniwersytecie gregoriańskim. Tam także w r. 1900 uzyskał doktorat. W roku 1901 przybywa do Oświęcimia i pracuje tu w Zakładzie X. Bosko jako nauczyciel pedagogiki. Klercy Salezjanie, którzy już po czterech klasach gimnazjum otrzymują referendę po ukończeniu studentatu, czyli wyższego gimnazjum, jako asystenci i nauczyciele odbywają gimnazjalną praktykę nad wychowaniem młodzieży w duchu swego założyciela X. Bosko. Podobną praktykę odbył młody nasł prekonwikt Ks. Arcypasterz, nim otrzymał święcenia kapłańskie w r. 1905 z rąk J. Em. Ks. Anatóla Nowaka, ówczesnego biskupa sufragana krakowskiego, (obecnie od 23. XI. 1924 r. biskup przemyski). W r. 1907 ks. Hlond zostaje mianowany dyrektorem zakładu salezjańskiego w Przemyśle na Zasaniu; wkrótce jednak była przeniesiona na takie stanowisko do Wiednia, gdzie osobiście w czasie Kongresu Eucharystycznego w 1908 roku, z nim się zapoznał. Jest to widać w silie wieku o duszy wielkiej i szlachetnym ideale — jakim zresztą była każdy duchowy syn X. Bosko, którego dzieło staje się w obecnym wieku przedmiotem największego podziwu.

Zepsucie dni naszych zabija dusze młodego pokolenia, a hasłem każdego Salezjanina jest właśnie walka z zepsuciem: „Daj mi duszę, a o resztę nie stoję”. Z duszy Jego Eminencji pała żądza ratowania narodu. Wódz taki potrzebny jest dziś w czasach dla Kościoła i katolicyzmowi strasznych, do walki z wrogami. Opatrznościowy to wódz dla naszych zbuntowanych czasów. Wiedzą o tem dobrze Salezjanini, a więc i naszego najdotkliwiejszego Prymasa. Nie tylko słodycz i łagodność, ale i wszechstronne wykształcenie cechuje każdego Salezjanina. Mąż w takie zalety ubożony, godny jest zasiąść na stolicy prymasowskiej, na pierwszym (gnieźnieńskim) dostojniejszym duchownym w Polsce. Instrukcje papieża z r. 1900 odwołują: „Należy mieć wielką baczność w wyborze osoby na pierwsze dostojństwo duchowne w Polsce... ten znakomity dyktator ma być dobrym chrześcijaninem, świętobliwego życia, nieposzlakowanych obyczajów, gruntownej nauki”.

— „Trzeba umiować Katolików, łagodnie postępować z chrześcijanami, się w wiarę, podać dłoń braterską powierającą na łono Kościoła, unikać środków surowych i jętrzących” (Nuncjusz Bonjoni). — Jak dotychczas jako kapłan z miłością braterską przysięgał o siebie każdego i nikomu nie wzbierał do siebie przystępu, tak i nadal jako Arcybiskup i Prymas postępować będzie i działaność Jego z Gniewa, od grobu św. Wojciecha całą Polskę promieniować będzie. W. J. Radkowski.

Krwawe rozruchy w Inowrocławiu

Socjalizm w walce z policją. Jeden zabity, 9 ciężko rannych.

Inowrocław, 28. 6. Dnia 27. bm. w Inowrocławiu zebrał się około godz. 12-tej w południe wiec urządzony przez miejscowych członków PPS. Po wiecu uczestnicy w liczbie około 800, postanowili urządzić pochód przez ulice miasta, aczkolwiek, wbrew obowiązującym przepisom, zamiar urządzenia tego pochodu nie był przez organy rządowe wcale zgłoszony właściwej władzy administracyjnej.

Kiedy wiec demonstracyjny ruszył ulicami w kierunku Rynek przy ul. Solankowej zastąpiła jej drogę policja z komendantem policji miasta Inowrocław, aspirantem Biczysko na czele. Aspirant Biczysko wezwał tłum do rozjęcia się towarzysząc, że nie może pozwolić na pochód bez wiedzy i pozwolenia właściwej władzy. Tłum jednak nie usłuchał wezwania, a przeciwnie, rzucił się na najbliższych stojących policjantów i rozpoczął bójkę w rezultacie której posterunkowy

Kwiatkowski został rozbrojony i ciężko ranny, posterunkowy Nowak leży ranny, 4 zaś inni policjanci poturbowani i odsunięci od działu. Widząc taką sytuację, aspirant Biczysko odsunął się z posterunkami policjantami na kilkanaście kroków od tłumu i rozstawił oddział w poprzek ulicy, zagradzając tłumowi dalszą drogę. Kiedy jednak z tłumu padły strzały rewolwerowe i kiedy tłum z okrzykami „Rozbrojcie policję” ruszył naprzód, policja wobec groźby rozbrojenia i dla siebie, skutkiem którego jeden z demonstrantów został zabity, 9 ciężko rannych i jeden z rannych zmarł w szpitalu. O osobie pozostało leżących. Po salwie tłum rozbiegł się i dalszych zżęść nie było. Wieczorem w całe miasto panował już spokój.

Z posterunków policjantów posterunkowy Kwiatkowski jest ciężko ranny, 5 innych odniosło lżejsze rany, przyczem niektórzy zostali poranieni nożami. Na miejsce wypadku zjechały władze sądowe. Wieczorem przybył z Poznania naczelnik wydziału bezpieczeństwa urzędu wojewódzkiego p. Gluk.

Z Kongresu Eucharystycznego w Chicago

Nowy Jork, 25. 6. W ostatnim dniu kongresu eucharystycznego odbyła się wielka procesja do Mundellia, gdzie znajduje się seminarium duchowne. W procesji wzięło udział ok. 800000 ludzi. Podczas procesji nastąpiło oberwanie chmury i spadł silny grad. Z powodu sejsu i zderzenia winda zemdlała kilkadziesiąt osób, w drodze powrotnej zaś z powodu krótkiego spiecia nastąpiła przerwa w komunikacji kolei elektrycznej. Powstał nieopisany ścis. Dworzec oblego przeszło 200000 osób. W sejsu wiele osób zostało zranionych.

Wojewoda Bielski w Warszawie

W sobotę przybył do Warszawy poraz pierwszy od wypadków majowych wojewoda poznański pan Bielski i odbył dłuższą konferencję z ministrem spraw wewnętrznych p. M. Balcowskim.

Z wojewodą Bielskim przybył również do Warszawy prezydent m. Poznania p. Ratajski.

O Chorazów

W sobotę odbyła się u p. Prezydenta narada co do ożywienia naszego stanu rolnictwa przez dostarczenie wytworów fabryki chorowskiej co by produkcję rolą wysoce podniosło. Dostarczenie naradów szlucznich nastąpiło już na jesieni br.

Senat nie uznaje profesorów

Senacka komisja oświatowa zatwierdzi szereg spraw w zakresie szkolnictwa wchodzących.

Tytuł profesora, używany w odniesieniu do nauczycieli szkół średnich, został zniesiony.

Dział zadań umysłowych

W numerze 60 Ored. Wreszńskiego w wierszu swoim opisującym nagrody przeznaczone przez redakcję za rozwiązanie trudnych zadań z ostatniego konkursu podał p. Barczewski naszym szarżarostom matematyczne zadanie do rozwiązania, które niniejszym jeszcze raz powtarzamy.

Pan co może nie złośliwy, lecz w grzeczności się nie ćwiczysz zapytał Pan leśniej ile ona też lat liczy.

— Ja mam lat dwadzieścia i trzy tyle, —

Rzeczcie ta żenienawa —

— Ileś pan liczył w te chwile

gdy ja była w wieku Pana.

Gdy wspólnie dożyjemy tego,

że Pan dojdzieś mego wieku,

będziem sto lat bez jednego,

liczyć razem. — Licz człowieku.

Do tego czasu egzamin ten z matematyki zdała tylko jedna osoba. Czyżby więcej matematyków wśród szarżarostów nie było? A warto trudzić się za trudzone rozwiązanie swego zadania matematycznego piękną nagrodą. Termin nadawania rozwiązań przelazł w wobec tego do dn. 5. 7. A przeto do dzieła panie, panowie i smyki pokazuje, że zdacie egzamin nawet i z matematyki.

Dzieło bowiem: „Bomby hotelu Rzymskiego”, napisane przez Brzeźko — Brzeźkowskiego, przypadnie Wam przez losowanie w nagrodę za dobre rozwiązanie.

Przy tej sposobności donosi Redakcja, że niesłusznie żalilo się kilku szarżarostów na to, że X. autor pono nieprawdą jednego z szarżarostów na myśl trudnego rozwiązania a reszta odpaśla. Przecież wyrażnie X. Autor donosił, że odpowiada na wszelkie zapytania dotyczące zadań konkursowych. Wobec tego też na liczne listy i osobiste przedstawienia chętnie informował naszych abonentów, czego szarżarostom w styczności będącym z X. Autorem za źle brać nie można. X. Autor zapewnia że nikogo nie wyróżnia, że wszyscy mają równe prawa: że los rozstrzyga.

- Kronika -

Września, dnia 30-go czerwca 1926 r.

Kalendarz rzymsko-katolicki:

(dzisiaj): Pamięć św. Pawła, jutro: Najdroższej Krwi J.

* **Doroczne strzelanie**, odbywające się w dniach Zielonych Świątek, przeżyło Bractwo Strzeleckie na ub. niedzielę, poniedziałek i wtorek. W pierwszym dniu trzymał prym p. Z. Wolski — w drugim dniu podbił go p. apt. Tad. Felicki — w trzecim dniu 29. bm. w ostatniej chwili zdobył godność Króla Kurkowego na rok 1926 p. Ant. Jarząbek zaś godność rycerzy pp. Z. Wolski i Cz. Kozłowski.

* **Nowa żyłka komornego**. Od dnia 1. lipca obowiązuje nowa podwyżka 6 proc. na wszystkie bez wyjątku lokale mieszkalne, handlowe i przemysłowe z wyjątkiem zakładów fabrycznych i przemysłowych, których w dniu 1 stycznia osiągnęły już 100 proc. normę czynszu dla czynowników.

Od 1 lipca przewidziane ustawowo komorne ma wynosić: 1. dla lokali 1-pokojowych z kuchnią lub bez kuchni — 55 proc. stawki przedwojennej; 2. dla lokali 2-3 pokoj. — 60 proc.; 3. dla 4-6 pokoj. — 65 proc.; 4. dla sklepów i pomieszczeń handlowych, co więcej, przed wojną do 600 mk. rocznie — 70 proc., wreszcie 5. dla sklepów pomieszczeń handlowych i przemysłowych, które płaciły ponad 600 mk. tudzież dla hoteli — 75 proc.

W dniu 1 października 1928 r. komorne za wszystkie kategorie lokali osiągnie 100 proc.

* **O należyte adresowanie przesyłek pocztowych**. Listonosze tu, okręgu dyrekcyjnego natrafiają a w szczególności w miastach na znaczne trudności przy doręczaniu przesyłek pocztowych przez to ponieważ adresy tychże w wielu wypadkach są nieczytelne lub niedokładne. Natomiast korespondencja pocztowa przeznaczona do okręgów wiejskich w licznych wypadkach prócz miejsca przeznaczenia nie zawiera nawet ostatniej poczty, czyli nazwy adresowanego urzędu odiażowego. Podług powiatu w którym ta miejscowość leży, nie jest zaś wystarczająca. Stąd powstają opóźnienia w doręczaniu, lub przesyłki stają się wogóle niedoręczalne i jako takie wracają muszą do miejsca nadania. Należyte adresowanie wszelkich przesyłek pocztowych leży więc zarówno w interesie poczty jak i publiczności.

* **Jak ogromną siłę posiada piórno**, o tem przekonanie nas wypadek, jaki się wydarzył podczas wczorajszego strzelania w ostatni piątek w Zaniemysku. Jeden z przeszło 200 lat strzelających debów rozpruł od wierzchołka do stopy na sztuki, obciążył zupełnie z kory i korony a kawały wirów podrzucił na kilka metrów od niego.

* **Rząd w ostatniej chwili wycofał z Sejmu** m. in. projekt ustaw o ordynacji wyborczej i o organizacji samorządów gmin wiejskich, miast i powiatów, co wywołało wśród polskich wielkie zdziwienie. Na skutek przedstawień posłów rząd przyrzekł porzucić w Sejmie projekt ustawy o organizacji samorządów.

* **Socjalisci urządzają po całej Polsce** wiece polityczne pod hasłem natychmiastowego rozwiązania Sejmu i rozpisanie nowych wyborów.

— **Poznań**. (Mąż wyrzucza żonę przez okno.) Ostatniej niedzieli, jak to często bywa, wybuchła sprzeczka pomiędzy małżeństwem Grzybowski, zamieszkałymi przy ul. Strusiej 10. Od słów do słów, przyszła wrzawa do rekonesansu, w których silniejszy okazał się oczywiście pan małżonk którego tak rozsierdził pewien epitet nadany mu przez małżonkę, że w przypływie gniewu wyrzucił ją przez okno. Małżonka miała jednak jeszcze szczęście w nieszczerściu, spadła bowiem tylko na balkon II. piętra i odniosła lekkie obrażenia cielesne.

— **Poznań**. (Krwawy żart.) W mieszkaniu niejakiego Przeglądowskiego przy ul. św. Hieronima 32, zdarzył się wczorajświec godny i kłopotliwy w ubitych wypadkach. Do mieszkańca Przeglądowskiego przyszedł jego przyjaciel, malarz, Kazimierz Ulbrzych, zam. przy Grobli 20. W trakcie rozmowy na temat zamierzonej podróży do Francji, P. pokazał Ulbrychowi rewolwer, który zamierzał sprzedać i wycofował go w zarle na przyjaciela. Nagle skończył strząsk rozległ się w powietrzu. Padł strzał, kłopotliwy w ubitych w groź. Krwawo zbroczony padł na ziemię — i zala przesyła mu głowę na wylot. Ciężko rannego przywieziono Ulbrycha do szpitala miejskiego. Przeglądowskiego zaarrestowano.

— **Jastrów**. (Dodatki objaw.) W Jastrowie gminacy zobowiązali się pod przysięgą przystąpić do budowania szkół — własną pracą. W wielu miejscowościach w powiecie jastrzębskim, w których nie posiadają grosza, z całą gotowością podejmują ciężary szarżarkowe na rzecz istotnych swych potrzeb. Nasze władze nie umieją dotąd tego wyzyskać z prawdziwą szkoda dla kraju.

we Wrześni.